

Fag: Dansk A og Engelsk A

Opgaveformulering:

Der ønskes en redegørelse for karakteristiske træk ved individet i det postmoderne samfund.

Der ønskes endvidere en analyse og fortolkning af Bret Easton Ellis' roman American Psycho og 2-3 selvvalgte noveller fra novellesamlingen Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen af Jan Sonnergaard med særligt henblik på en karakteristik og sammenligning af hovedpersonerne. I analyserne skal indgå en sammenligning af de to forfatteres skrivestil.

Endelig ønskes en diskussion af, hvorvidt hovedpersonerne kan siges at være repræsentative postmoderne mennesketyper.

Opgaven forventes besvaret på 15-20 sider.

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	3
KARAKTERISTISKE TRÆK VED DET POSTMODERNE INDIVID.....	3
KULTUREL FRISÆTTELSE.....	4
ØGET REFLEKSIVITET	4
STORBYMENNESKET	5
PERSONLIG ISCENESÆTTELSE OG MULTIIDENTITET	6
DELKONKLUSION.....	6
AMERICAN PSYCHO	7
THE BOY NEXT DOOR ELLER PSYKOPATISK MASSEMORDER?	7
REN OVERFLADE OG MATERIALISME.....	8
TOMHED	9
FØLELSER	10
INGEN RETFÆRDIGHED	12
BUDSKAB.....	12
DELKONKLUSION.....	13
JEG ER STADIG BANGE FOR CASPAR MICHAEL PETERSEN	13
FORMEL B.....	13
MODERNE MAGTKAMP.....	13
KYNISKE CHRISTIAN	14
JEG ER STADIG BANGE FOR CASPAR MICHAEL PETERSEN	15
INDLEDNINGEN.....	15
JESPER	15
CASPARS DOBBELTE PERSONLIGHED	16
KONSEKVENSERNE.....	17
BUDSKAB.....	18
DELKONKLUSION.....	18
SAMMENLIGNING	18
KARAKTERERNES REPRÆSENTATIVITET	19
FORANDRING OG INDIVIDUALISERING	19
MENINGEN MED TILVÆRELSEN	20
DELKONKLUSION.....	21
KONKLUSION	21
LITTERATURLISTE.....	23
BØGER	23
ARTIKLER	23
INTERNET.....	24

Indledning

Denne opgave handler om det postmoderne menneske og dets skildring i samtidens litteratur. Den indeholder en redegørelse for karakteristiske træk ved det postmoderne menneske, en læsning af "American Psycho" af Bret Easton Ellis samt novellerne "Formel B" og "Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen" fra Jan Sonnergaards novellesamling "Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen". Der foretages en analyse og fortolkning heraf med fokus på personkarakteristikker af hovedpersonerne og den sproglige fremstillings betydning for teksterne, hvilket udmunder i en sammenligning af romanen og de to noveller. Til slut kobles redegørelsen for det postmoderne menneske sammen med teksternes hovedpersoner i en vurdering af, hvorvidt karaktererne er repræsentative for det postmoderne menneske.

"American Psycho" og "Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen" er skrevet i perioden, der betegnes som postmodernismen, og derfor er det interessant at undersøge, om de mennesketyper, der skildres, stemmer overens med det postmoderne menneske.

Sonnergaards novellesamling er en del af en socialrealistisk trilogi, der skildrer et klassesdelt Danmark. Hvor "Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen" omhandler overklassen, afbilder trilogiens to andre novellesamlinger "Sidste søndag i oktober" og "Radiator" henholdsvis mellemklassen og underklassen. Grunden til mit valg af netop "Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen" er, at det også er overklassen, der skildres i "American Psycho", således at sammenligningen kunne fokusere på at finde ligheder mellem novellerne og romanen. I novellesamlingen har jeg udvalgt de to noveller "Formel B" og "Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen", fordi det er her, lighederne kommer stærkest til udtryk.

Desuden er det meget relevant at se på forfatternes skrivestil i denne sammenhæng, da dette påvirker fremstillingen af det postmoderne individ og har betydning for, hvordan læseren forstår historiens karakterer.

Karakteristiske træk ved det postmoderne individ

Indtil omkring midten af det 20. århundrede var menneskets identitetsdannelse forholdsvis ukompliceret i og med, at de mest grundlæggende valg i livet på forhånd var truffet som følge af

køn og social status. Der var en fast opfattelse af, at kvinden tog sig af det huslige arbejde og pasning af børn, mens manden stod for at forsørge familien. Ligeledes var det en selvfølge, at børn skulle gå i deres forældres fodspor. På denne måde var det kun i meget begrænset udstrækning, at man som individ selv skulle tage stilling til sin tilværelse, da mange forhold i livet var forudbestemt af normer og traditioner. Identiteten var hos mennesket en sjældent foranderlig skabning.

Gennem de sidste ca. 50 år er der sket store forandringer med samfundet og dermed også med individet. Som følge af industrialiseringen og urbaniseringen, der på verdensplan fandt sted fra slutningen af 1700-tallet til midten af 1900-tallet, er der blevet skabt et helt nyt individ, som selv skal tage stilling til sin omverden. Alt, der før var givet af traditioner faste strukturer, er sat ud af spillet.

Kulturel frisættelse

Det postmoderne menneske er vokset op i den velstand, der opstod i kølvandet på 2. verdenskrig. I modsætning til det moderne menneske, der var barn i en tid med økonomisk dårlige kår, var det største problem for det postmoderne menneske at tage stilling til de mange muligheder, som det nye velfærdssamfund tilbød.

Thomas Ziehe, der er tysk ungdomssociolog, arbejder med begrebet kulturel frisættelse,¹ som betegner nedbruddet i traditioner, værdier og normer, der har ført til, at den sociale baggrund har mistet sin betydning for individet. Samfundet er ikke længere et skæbnesamfund, men derimod et valgsamfund, hvor mennesket selv skaber sin identitet uafhængigt af tilhørsforhold. Menneskets identitet er blevet et livslangt projekt, som løbende overvejes, evalueres og ændres, hvis man ikke er tilfreds. Målet med projektet er at opnå den ideelle tilværelse, men for at finde frem til dette, må man spejle sig i sine medmennesker og sammenligne sig med dem samt afprøve forskellige muligheder gennem livet.

Øget refleksivitet

Den britiske sociolog Anthony Giddens mener ikke, at vi lever i en post tid, men nærmere en radikaliseret version af moderniteten, som han kalder senmodernismen.² Hans definition af det senmoderne menneske er derfor også gældende for det postmoderne individ. En af de væsentligste karakteristika ved det senmoderne menneske er den øgede refleksivitet.³ Tidligere havde man som nævnt fået internaliseret nogle bestemte normer gennem sin opvækst, så man stort set vidste,

¹ Jacobsen, s. 14-15

² LV s. 459 spalte 1 l. 27-30

³ Giddens, s. 39

hvordan man skulle forholde sig i en række forskellige situationer. Men eftersom verden er blevet mere foranderlig, må mennesket også indstille sig på at skulle forholde sig til tingene på ny, hver gang det møder en ny situation. Individet må konstant reflektere over de mange muligheder og valg, det står overfor i livet. Dette har medført større individualitet, fordi folk ikke længere har nogenlunde samme værdier eller den samme opfattelse af verden. Hvor individet i modernismen er fremmedgjort over for sig selv og sin omverden, er det postmoderne menneske "lykkeligt" fragmenteret.⁴ Der er ingen totalfilosofi eller etik til at tæmme tomheden med.

Storbymennesket

Den tyske sociolog og kulturfilosof Georg Simmel beskriver mange relevante træk ved det postmoderne individ i sin beskrivelse af storbymennesket.⁵ Byen består af kvantitative sammenhænge, hvor alt kan gøres op i tal og målbare mængder, hvilket især ses i det upersonlige pengemarked. Denne kvantitative tankegang overføres til de sociale relationer, hvor det følelsesmæssige grundlag erstattes af rationalitet og fornuft. Der sker således en nivellering af det sociale liv, hvor al menneskelig kvalitet reduceres til valuta, hvilket skaber et meget materielt orienteret individ.

I samfundet er individet blot et ud af mange, hvilket betyder, at alle er erstattelige både socialt og arbejdsmæssigt. Hvor man tidligere kun skulle forholde sig til få nære relationer, skal man nu forholde sig til et væld af mennesker, hvilket betyder, at man ikke kommer hinanden nær på samme måde som tidligere. Der er hverken tid eller overskud til at sætte sig ind i den enkeltes liv, så man får i stedet en masse fjerne relationer.

Flygtigheden i disse bekendtskaber bevirker, at der kommer langt større fokus på individets ydre fremtræden, da dette er mere 'lige til' og lettere at forholde sig til end personens indre kvaliteter.

Livet er præget af konstante stimuli og forandringer. De mange, skiftende relationer og især massemediernes utallige input påvirker individet, men man kan ikke blive ved med at engagere sig følelsesmæssigt i alle indtryk, man får, så individet reagerer med, hvad Georg Simmel kalder blaserthed, hvilket betyder, at man bliver sløvet over for indtryk. Dette samt de mange fjerne relationer medfører et kynisk, egoistisk individ, der ikke bekymrer sig om andre og ikke føler sig forpligtet til at hjælpe sine medmennesker.

⁴ Postmodernismen, l. 1-4 under afsnittet "Postmodernisten ser verdens kaos"

⁵ Baseret på Simmel s. 191-207

Personlig iscenesættelse og multiidentitet

Karakteristisk ved det postmoderne menneske er også iscenesættelsen af dets personlighed. Dette kan komme til udtryk gennem påklædning, musiksmag, hvad man beskæftiger sig med, hvilke steder, man kommer etc. Alt dette tilsammen vil give én et bestemt image. Hvor man før så op til sine forældre eller personer i den nære omgangskreds, vil det postmoderne individ have mere upersonlige rollemodeller i form af fotomodeller, sportsstjerner eller skuespillere, hvilket øger individets personlige iscenesættelse, fordi man ønsker at efterligne disse uopnåelige personligheder.

Som postmoderne individ bevæger man sig ifølge den danske professor Per Schultz Jørgensen mellem mange arenaer, hvori man har forskellige roller.⁶ Man opfører sig på vidt forskellige måder alt efter, hvem man er sammen med. Hver situation kræver hver sin bestemte adfærd, og man er derfor nødt til at skifte mellem forskellige identiteter. Man kan tale om en form for multiidentitet, hvor individet må forsøge at få sine mange identiteter til at fungere side om side, alt imens det skal kunne rumme forskellige og måske endda modsatrettede udgaver af sig selv.

Delkonklusion

Det postmoderne menneske er altså et produkt af den store udvikling og de mange forandringer, der er sket på meget kort tid. Det er et rodløst menneske, der grundet den kulturelle frisættelse ikke kan læne sig op ad traditioner og normer, men som selv må skabe sine egne erfaringer gennem refleksivitet. Således sker der et øget individualisme i postmodernismen. Desuden får mennesket en følelse af at være erstattelig og blot en kvantitativ værdi i samfundet. De sociale relationer bliver flygtige, fordi der er så mange mennesker i ens hverdag, at man ikke kan rumme dem alle. Man tilpasser sin adfærd til den arena, man befinder sig i, så man udfylder den rolle, der i en given situation forventes af en. Derfor skal det postmoderne menneske have en multiidentitet, så det kan indgå i forskellige sammenhænge. Som følge af de korte, fjerne relationer bliver ens udseende en vigtigere faktor, i og med det ofte vil være det eneste indtryk, man når at efterlade sig. Derfor må man iscenesætte sig selv, så man udadtil repræsenterer den person, man gerne vil fremstå som.

Postmodernismens individ er blaseret, kynisk og ligeglad med sin omverden. Det er kun ens eget liv, der betyder noget, så der opstår en øget egoisme og selvished hos det postmoderne individ.

⁶ Liv s. 20-21

American Psycho

Romanen "American Psycho" skrevet af Bret Easton Ellis⁷ udkom i 1991, hvor den blev mødt af meget hård kritik, fordi den blev opfattet som en sexistisk voldsroman uden noget budskab. Andre lod sig dog ikke skræmme, men forstod, at bogen var en velskrevet samfundskritik.⁸

Bogens handling udspiller sig i New York i 1990'erne, hvor vi følger hovedpersonen, den 26-årige yuppie, Patrick Bateman. Bateman bor i en dyr lejlighed på Manhattans Upper East Side og arbejder som børsmægler for det fiktive firma Pierce & Pierce. – Arbejdet er måske så meget sagt, for det gør han faktisk slet ikke. Derimod får han sin hverdag til at gå med at træne sin yderst velplejede krop, spise middag med venner, kolleger og forskellige kvinder – men om natten begår han bestialske mord på samfundets tabere.

Historien er fortalt i første person, hvilket gør, at man som læser er med helt inde i Batemans inderste tanker og ser hele verden fra hans synsvinkel, hvorfor vi flere gange kan sætte spørgsmålstegn ved, om det, der sker, er en realitet eller blot et udtryk for Batemans fantasi.

The boy next door eller psykopatisk massemand?

Indledningsvis fremstår Bateman som den mest normale blandt de medvirkende karakterer. Hans ven Timothy Price optræder meget aggressiv og brokker sig over byens tiggere, og Batemans kæreste, Evelyn, er på randen af gråd over den sushianretning, hun har lavet. Bateman derimod er meget afdæmpet og forsøger at gøre de andre godt tilpas ved at komme med beroligende bemærkninger og komplimenter. Han er en rigtig charmør, der udviser gode manérer, og Evelyn roser ham til skyerne og siger flere gange, at han er "the boy next door". Men det skal vise sig, at tingene forholder sig lidt anderledes.

Man skal igennem de første 50 sider, før Batemans "sande jeg" dukker frem – men her kommer det til gengæld også lige på og hårdt, uden varsel eller optakt. Han står i kø til en klub med et par af gutterne, og venen Craig McDermott brokker sig lidt til Bateman over en ligegyldig hændelse, der er sket tidligere på aftenen. Dette frembringer følgende reaktion hos Bateman: "I have a knife with serrated blade in the pocket of my Valentino jacket and I'm tempted to gut McDermott with it right here in the entranceway, maybe slice his face open, sever his spine; but Price finally waves us in and the temptation to kill McDermott is replaced..."⁹ Det mest chokerende ved den handling, Bateman påtænker at udføre, er, at den beskrives af BEE, som var det en bagatel, en hverdagsting –

⁷ Forkortes herefter BEE

⁸ Weldon, s. 1. l. 32-34

⁹ AP s. 50 l. 27-31

som om Bateman blot overvejede at give McDermott et lille skub. Denne voldelige tanke står i meget skarp kontrast til den Bateman, vi hidtil er blevet præsenteret for, men denne scene skal vise sig at være toneangivende for resten af bogen. Et personlighedsskift som dette er et grundlæggende træk for Batemans person, og overgangen mellem disse bliver via BEE's skrivestil næsten ikkeeksisterende. Der er ingen ændring i tonen, når disse modbydeligheder finder sted, så det kommer til at virke, som om den psykopatiske personlighed er en lige så normal og naturlig del af Bateman, som den mere rolige, charmerende type, han til andre tider kan fremstå som.¹⁰ De pludselige personlighedsskift efterlader læseren i en konstant frygt for, hvad Batemans næste træk er, fordi man kan aldrig vide, hvor man har ham.

Ren overflade og materialisme

Bateman er på mange måder en meget simpel, primitiv karakter – og dog er han yderst kompliceret. Han er ekstremt overfladisk, hvilket kommer til udtryk på utallige måder. Næsten hver eneste gang en person optræder i handlingen inklusive Bateman selv, får vi en udførlig beskrivelse af, hvad han eller hun er iført – det er lige fra mærke og pasform til materiale og snit. Bateman bliver også på alle mulige og umulige tidspunkter spurgt til råds i forhold til mode-do's and -dont's. I kapitlet "Morning" beskriver Bateman sin morgenrutine, der indebærer brug af et utal af produkter til ansigt, hår og krop. Han er perfekt solbrændt, hvilket han løbende høster masser af komplimenter for. Derudover fortæller han ofte og meget detaljeret om sin træning i fitnessklubben Xclusive. Der hersker derfor ingen tvivl om, at Bateman er forfængelig ud i ekstremerne. Også når det kommer til kvinderne er Bateman og hans med-yuppier særdeles overfladiske. I en samtale med vennerne Todd Hamlin og George Reeves er holdningen klar: "If they have a good personality then... something is very wrong," Reeves says, somehow confused by his own statement. "If they have a good personality and they are *not* great looking" – Reeves holds his hands up, signifying something – "who fucking *cares*?"¹¹ Reeves forklarer efterfølgende, at kvinden kun er til for at tilfredsstille manden, og derudover skal hun bare holde sin mund lukket, hvilket også understreger den mandschauvinisme, der hersker blandt mændene. Om kvinderne, de omgås, bruges desuden konnotationer som "hardbodies", "bimbos" og "bitches", hvilket også virker meget nedladende og objektiviserende. Den overfladiske adfærd stopper dog ikke her, for selv blandt bekendte, og hvad der skulle forestille at være venner, er ligegyldigheden indlysende. Konstant forveksler Bateman og hans venner folk i deres omgangskreds med hinanden, hvilket må betyde, at de knap nok ved, hvem

¹⁰ Brien s. 4 l. 43-45

¹¹ AP s. 87 l. 26-30

de er. Forvekslingerne gør os samtidig opmærksom på, hvor udseendemæssigt ens disse yuppier er. I virkeligheden lader det til, at mændene kun hænger ud sammen for at konkurrere med hinanden og for at vise sig. Et eksempel på dette er den grinagtige og dog helt seriøse magtkamp, der udspiller sig under en af de mange middage, om hvem der kan fremvise det mest eksklusive visitkort.¹²

Tomhed

Ud over at trimme sit ydre, har Bateman også et par andre ”interesser”. Der er flere kapitler i bogen, der kun handler om et bestemt band eller en sanger som for eksempel Whitney Houston, Huey Lewis and the News og The Genesis. Her udtømmer Bateman sin detaljerede og meget omfattende viden om sine favoritkunstnere – vi får hele historien fra deres debut og op til nutiden. Derudover får vi løbende – i tide og utide – et kort resume af dagens *The Patty Winters Show*, der er et talkshow, hvori vidt forskellige emner debatteres. Her er et eksempel på, at Batemans virkelighedssans nogle gange kan betvivles, eftersom blandt andet Bigfoot og en skål med morgenmad tilsyneladende interviewes i programmet. Tomheden i Batemans overfladiske liv er ret iøjefaldende ud fra det faktum, at disse ligegyldigheder er det, der ofte optager Bateman i hverdagen.

Tv-programmet dukker desuden ofte op i Batemans tanker på de mest besynderlige tidspunkter, også i forbindelse med hans mord, hvilket understreger, at mordene er ligeså meningsløse, ligegyldige og hverdagsagtige for ham som et tv-program: ”I want to drink this girl’s blood as if it were champagne and I plunge my face deep into what’s left of her stomach, scratching my chomping jaw on a broken rib. The new television set is on in one of the rooms, first blaring out *The Patty Winters Show*, whose topic today is Human Dairies...”¹³

En anden af Batemans passioner er netop tortur, modbydelige henrettelser og til tider kannibalisme. Han får et kick ud af at slå ihjel og se sine ofre lide, hvilket også er grunden til, at han ofte filmer sine mord. I kapitlet ”Tuesday” går den meningsløse vold ud over en tilfældig tigger. Bateman stikker hans øjne ud, hvorpå han snitter ham ihjel med sin kniv. Også tiggerens hund bliver mishandlet på bekostning af Batemans fornøjelse. Efter dette mord er Bateman helt høj, som var han på stoffer. Han nyder denne rus, men den fortager sig hurtigt, så blodtørsten vender snart tilbage. Denne scene er endnu et godt eksempel på, hvordan mordene er beskrevet detaljeret med en kølig distance: ”...I pull a knife with serrated edge and, being very careful not to kill him, push maybe half an inch of the blade into his right eye, flicking the handle up, instantly popping the

¹² AP s. 42 l. 16 – 43 l. 26

¹³ AP s. 321 l. 34-39

retina.”¹⁴

Som dette citat også er et eksempel på, får vi ofte beskrivelser af torturen, som næsten kun en retsmediciner ville kunne give os, hvilket indikerer, at Bateman ligesom, når det gælder musikken, sætter sig fuldstændig ind i alle detaljer; BEE anvendte da også kriminologibøger for at få de helt korrekte beskrivelser.¹⁵ BEE skifter således i sit stilleje. Der er på den ene side mange formelle ord i nogle af beskrivelserne, men generelt er sproget uformelt talesprog med slang, bandeord, vulgære udtryk, som det ses i sidstnævnte eksempel. Der er også mange ufuldstændige sætninger. Faktisk er der flere kapitler, der ikke afsluttes, men hvor Bateman stopper midt i en sætning.¹⁶ Desuden er der ofte gjort brug af fyldord og udråb så som ”oh god”, ”I guess”, ”well” etc. Som følge af dette sprog blev BEE kritiseret for at gøre ved prosa, hvad hans karakter Patrick Bateman gør ved kvinder.¹⁷ BEE formår at tydeliggøre Batemans kynisme og koldblodighed ved at beskrive volden på denne måde. Det samme gælder, når Bateman dyrker sex med sine ofre, skyder deres hænder fast til gulvet med sømpistoler eller maltrakterer dem med en boremaskine. Her holder BEE sig ikke tilbage for at komme med pornografiske, makabre og frastødende beskrivelser, der efterlader læseren med en grusom følelse af ubehag og afsky. Så hvis BEE bruger volden til at gøre sin bog uundgåeligt gruopvækkende, så man er tvunget til at konfronteres med den,¹⁸ må man sige, det lykkes ham til fulde.

Følelser

Det allermest forstyrrende ved Batemans karakter er hans mangel på skyldfølelse og anger. Han giver på intet tidspunkt udtryk for at have samvittighedskvaler. Han kender ikke til etik og moral, men tænker udelukkende på sig selv. Dette faktum er BEE også blevet kritiseret for, fordi han ikke placerer Bateman i et moralsk univers.¹⁹ Desuden hører vi kun meget lidt om hans familie i form af et kort møde med hans mor og et med hans bror, og her vidner intet om kærlige familiebånd eller varme følelser.

Inderst inde er Bateman en karakter på randen af vanvid. Der er flere episoder, hvor han går helt fra forstanden:

”I calm myself down enough to walk into a Gristede’s (...) and shoplift a canned ham (...). I try to hide in the lobby of the American Felt Building, breaking the tin open with my keys, ignoring the doorman

¹⁴ AP s. 126 l. 12-15

¹⁵ Ellis s. 2 l. 30-31

¹⁶ AP s. 145 l. 2

¹⁷ Rosenblatt, s. 2 l. 10-11

¹⁸ Brien s. 4 l. 40-43

¹⁹ Brien (referer til Norman Mailer) s. 5 l. 3-6

(...). I start shuffling handfuls of the ham into my mouth, scooping the lukewarm pink meat out of the can, getting it stuck beneath my nails (...). I try to compose myself, muttering to no one, "I've gotta return my videotapes, I've gotta return my videotapes," (...) then I am stuck in the revolving door for five full spins and I trip out onto the street, bumping into Charles Murphy..."²⁰

Denne episode er skrevet, så man næsten ikke kan lade være med at more sig over denne toptjekkede, arrogante mand, der løber forvildet rundt som en anden tosse. Her ser vi desuden eksempler på, at BEE hele tiden anvender virkelige butikker, bygninger mm., for at gøre hele historien mere realistisk og troværdig.

I virkeligheden er alt, hvad Bateman med stor selverkendelse og selvironi søger, bare en mening med livet, udover penge og materielle forbrugsgoder. Hans trang til at sprætte unge piger op kan måske tolkes som et forsøg på at komme ind under overfladen – han vil se ægte følelser og ægte smerte, så derfor åbner han rent bogstaveligtalt kvinderne op.

Bateman og hans kæreste lever i et fuldkomment overfladisk forhold uden at nære nogen ægte følelser for hinanden, og de er kun sammen, fordi de matcher hinandens skønhed og rigdom. Derudover har de intet tilfælles. Bateman lytter aldrig til de ting, Evelyn siger; hans tanker er altid helt andre steder. Ligegyldigheden i deres forhold illustreres godt i scenen, hvor Bateman beslutter at gøre det forbi med Evelyn:

" "But your friends are my friends. My friends are your friends. I don't think it would work," she says, and, staring at a spot above my mouth, "You have a tiny fleck on the top of your lip. Use your napkin." Exasperated, I brush the fleck away. "Listen I know that your friends are my friends and vice versa. I've thought about that." After a pause I say, breathing in, "You can have them." "²¹

Evelyn lader ikke til at være såret, hun finder det bare ubekvemt, at de skal bryde op, når nu de har fælles venner. Hun har da også lige overskud til at bede Bateman tørre sig om munden – så han igen er pletfri og perfekt.

Der er dog to karakterer, der viser ægte følelser for Bateman, nemlig sekretæren Jean og elskerinden Courtneys mand Luis Carruthers. Da Bateman en dag forsøger at dræbe Luis, fordi han er træt af ham, opfanger Luis det – af uransagelige årsager – som et seksuelt udspil, og han går pludselig til bekendelse omkring sine undertrykte følelser for Bateman. Dette kommer helt bag på Bateman, der er stærkt homofob, men i stedet for at fuldføre mordet på Luis, flygter han. Meget tyder på, at Bateman slet ikke ved, hvad han skal stille op med Luis' ægte følelser, for han har

²⁰ AP s. 145 l. 4-23

²¹ AP s. 327 l. 3-9

aldrig oplevet at være elsket før. Samtidig frygter han for sit rygte, hvis nogen skulle tro, at han havde en affære med en mand.

Ligeledes har Bateman problemer med at håndtere sin sekretærs følelser. Han overvejer et øjeblik, at han kunne ende op med hende, men det ligger ham alligevel for fjernt, og han kan ikke gengælde følelserne.²² Men han lukker hurtigt af for disse tanker igen. Det eneste, han formår i denne sammenhæng, er, at sende Jean blomster og gaver; for de materielle ting, er noget han kan forholde sig til.

Ingen retfærdighed

En anden meget foruroligende ting ved "American Psycho" er, at seriemorderen Bateman fortsat går på fri fod ved bogens afslutning. Der er ingen straf, ingen afregning, ingen retfærdighed. Alle har så travlt med deres eget liv, at selv om Bateman rent faktisk flere gange fortæller folk op i deres åbne ansigt, at han er en psykopatisk masse-morder, fremkalder det ingen reaktion overhovedet – de snakker bare videre om sig selv. Eksempelvis er der en episode, hvor Bateman snakker med en model: "What do you think I do?" And frisky too. "A model?" She shrugs. "An actor?" "No," I say. "Flattering, but no." "Well?" "I'm into, oh, murders and executions mostly. It depends." I shrug. "Do you like it?" she asks, unfazed.²³ Han opdages endda af en politimand midt i mordet på en ung saxofonist og bliver udspurgt af en privatdetektiv om mordet på kollegaen Paul Owen, men også her ender han med at slippe af sted med det. På et tidspunkt bliver det for meget for Bateman, at ingen reagerer, men selv da han i slutningen af bogen indrømmer alt overfor sin advokat, bliver han ikke troet. Han reflekterer over sit liv og begynder at se sig selv som en abstraktion af Patrick Bateman og ikke en faktisk person. Han har ingen bevidsthed, skam eller håb. Han har krydset alle grænser og er ramt af en konstant smerte, som han ønsker at påføre alle mennesker. Men selv efter denne bekendelse, er der ingen lettelse eller lindring. Som han selv siger, har det hele været fuldstændig meningsløst.²⁴

Budskab

BEE's formål med bogen er at kritisere det postmoderne Amerikanske samfund, der nægter at håndtere dets seriøse problemer såsom menneskelig grådighed, grænseløs forbrugerisme, større skel mellem rig og fattig og en øget voldsrate. Ved at lægge synsvinklen hos en psykopat, der på mange måder udlever den amerikanske drøm, udstiller BEE tomheden og meningsløsheden i denne verden

²² AP s. 364 l. 5-24

²³ AP s. 197 l. 25-31

²⁴ AP s. 362 l. 13-37

og denne drøm.²⁵ Bogens indledende og afsluttende ord sammenfatter hele bogen. Vi advares mod, hvad vi kan forvente af bogen; et samfund uden håb, uden fremtid: ”ABANDON ALL HOPE YE WHO MAY ENTER”. Til slut konstateres det med ordene ”THIS IS NOT AN EXIT”, at Bateman er fortabt, fordi der ikke er en udvej af dette samfund.

Desværre så kun få denne pointe, da bogen udkom, fordi de havde travlt med at kritisere bogen for at være en hyldest til vold og misogyni. BEE siger selv, at disse folk misforstod hans tekst, for den var mere på kvindernes side, end de var klar over.²⁶ Med hensyn til volden kom det også lidt bag på BEE selv, at bogen blev så ekstrem. Han erfarede undervejs i skriveprocessen, at volden hørte med til Batemans person, så han var nødt til at beskrive den for at være sin karakter tro.²⁷

Delkonklusion

Opsummeret er Patrick Bateman en overfladisk, kynisk mand, der lever i et lige så overfladisk samfund. Livet er så meningsløst, at han ligeså godt kan more sig med at slå mennesker ihjel – der er alligevel ikke nogen, der bekymrer sig. Det er en hobby på lige fod med at se tv og høre musik. Bateman er en afstumpet person, men i virkeligheden higer han efter at komme ind under overfladen, dog uden at vide, hvordan han skal bære sig ad i dette samfund.

BEE er i stand til at skildre denne rodløse, psykopatiske personlighed, der ikke skelner mellem godt og ondt, hovedsageligt gennem måden, han skriver på. Han bruger for det meste et uformelt talesprog, og han forarger sine læsere ved at lade Bateman forholde sig så køligt til de mord, han begår på trods af, at det er de værst tænkelige ting, han gør ved sine ofre. Beskrivelserne er helt banale og underbygger ligegyldigheden af det, der foregår. Samtidig formår han også at skabe morsomme scener, når han forsøger at fremhæve, hvor ekstremt overfladiske bogens karakterer er.²⁸ Han vækker dog overvejende de ubehagelige følelser, ganske enkelt fordi volden er så ekstrem.

Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen

Formel B

Moderne magtkamp

Sonnergaard forsøger med sin første novelle i bogen, ”Formel B”, at skildre overklassens mand-kvinde forhold. På den dyre restaurant Formel B udspiller der sig en bemærkelsesværdig scene mellem den unge millionær Christian og hans kæreste Helle. De to turrer hinanden under deres

²⁵ Brien s. 5 l. 7-11

²⁶ Ellis s. 2 l. 11-12

²⁷ Ellis s. 2 l. 24-29

²⁸ Se note 12

middag, og der foregår en tydelig magtkamp: ”...hun siger: “du må love mig at du aldrig føler dig som overvægtig når du er sammen med mig...”²⁹ og “... så derfor tager jeg hendes hånd og siger: ”Jeg ér så glad for at du er blond... og at din IQ er tocifret!”³⁰ Kærligheden mellem mand og kvinde er reduceret til en kynisk kamp om magt, og de to forsøger at køre hinanden ned. Spændingen kan tolkes som et resultat af, at de egentlig helst så sig fri for al den følelse, og at de bare gerne vil sidde i deres egne private tanker.³¹

Sideløbende med denne middag foregår der i Christians hoved en mere bogstavelig kamp, nemlig en film om 2. verdenskrig. Han ser deres forhold som en krig, der skal vindes, så alt hvad han siger er et strategisk træk:

” ”Hører du overhovedet efter hvad jeg siger?” Jeg nikker naturligvis, for jeg ved hvor meget det provokerer hende, når jeg bliver flegmatisk og glider af på alle hendes udfald. Jeg skal være der, jeg skal være til stede. Jeg skal blotte min strategi og svigte mine folk og give afkald på forstærkning. Jeg skal være forsvarsløs, når angrebet bliver sat ind. Men det er jeg ikke, det er jeg aldrig.”³²

På den måde fremstilles de to personers magtkamp næsten som vor tids udgave af verdenskrig, hvor det her er alle mod alle. Men mens han bare bliver en smule irriteret (måske mest fordi hun smider hans brisler på gulvet), bliver hun så vred, at hun efter at have væltet forretterne på gulvet forlader restauranten. Han sidder så alene tilbage og føler sig som kampens vinder, der kan nyde sin præmie: en 36.000 kr. dyr vin. – Som han i øvrigt betegner som ”indbegrebet af ædel råddenskab”³³, hvilket kunne tolkes som et symbol for den råddenskab, der ligger bag det voldsomme forbrug.

Kyniske Christian

Historien er fortalt i første person af Christian, hvorved læseren får hans subjektive synsvinkel på optrinnet. Novellen er præget af skiftevis at være en talesprogspræget dialog og være lidt mere formel, når Christians tanker tager over. De kredser hovedsageligt om krigsfilmene og om den fornemme gourmetmenu, han har bestilt, og som han nyder i fulde drag. Anretningerne er beskrevet til mindste detalje, og han er langt mere optaget af sin mad end af Helles snak. Han morer sig over at gøre hende oprørt. Dette får hende til at fremstå som et ligegyldigt objekt, der kun er inviteret med, så han kan blive underholdt: ” ”Jeg donerede jo fjorten af dem til Folkekirkens Nødhjælp...” (...) ”Af de femten millioner jeg tjente, selvfølgelig... skat!” Det er naturligvis løgn. (...) Men det

²⁹ Caspar s. 10 l. 11-12

³⁰ Caspar s. 11 l. 6-9

³¹ Brixvold s. 11 l. 31-34

³² Caspar s. 12 l. 24-28 – s. 13 l. 1-3

³³ Caspar s. 18 l. 19

er så sjovt at sige. Hun kan ikke klare den slags. Måske skulle jeg overveje rent faktisk at *gøre* det.”³⁴ Dette kunne selvfølgelig have været en spøg til side, men da hun bliver så vred, at hun går, gør han ikke noget for at trække sin løgn tilbage, så det har hele tiden været hans mening at lave en scene. Han virker ganske tilfreds med sit lille nummer. Hans kynisme overfor Helle giver læseren et anstrengt forhold til ham, og man får ondt af Helle, selvom hun også er meget overfladisk, fordi hun går så meget op i hans penge.

Christian har et meget formelt sprog, og han bruger det til at hæve sig over Helle. Han kommer til at fremstå overlegen, men også nedladende overfor hende, da han eksempelvis spørger hende, om hun nogensinde har hørt det svære ord ”konkursbegæring”.

Da tjeneren Jappe spørger Christian, hvorfor han gjorde, som han gjorde, lyder svaret, at han ikke ved det. Dette er et godt eksempel på, hvor amoralsk Sonnergaards karakter er, idet han ikke engang selv kan forklare sine handlinger.

Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen

Indledningen

I bogens titelnovelle får vi historien om, hvordan et studentergilde i whiskybæltet udvikler sig til en katastrofe på grund af den forkælede og temperamentsfulde Caspar Michael Petersen. Den bliver fortalt femten år senere af en af medløberne, der stadig lever med en skyldfølelse for ikke at have forhindret aftenens frygtelige hændelser.

Sonnergaard indleder novellen in media res med en forfærdelig og meget bizar drøm om en abe, der tortureres som underholdning for et publikum. I drømmen ser historiens fortæller Jesper til uden at kunne stille noget op, og man kan sige, at dette er en forsmag på den følelse, vi som læsere vil få på Jespers vegne, når han fortæller om sit studentergilde, der ender i et rent mareridt.

Ved at komme med små varsler formår Sonnergaard at fange læserens interesse og gøre én nysgerrig efter at vide, hvad der er hændt til festen. Eksempelvis indrømmer Jesper på 15-årsdagen for begivenhederne følgende efter at have spist middag med en af sine gamle klassekammerater, der også var med den skæbnesvangre aften: ”Jeg var vist ude af mig selv. Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen.”³⁵

Jesper

Historiens fortæller Jesper er lige fyldt atten år, da han bliver student på Holte Gymnasium. Han klarer sig i gennem sine eksamener med et acceptabelt resultat og står nu med hele livet foran sig.

³⁴ Caspar s. 13 l. 23-24, s. 14 l. 12-14 og l. 28-29

³⁵ Caspar s. 89 l. 14-15

Følelserne omkring denne frihed er dog blandede. Han er både optimistisk og spændt, men står samtidig tilbage med en tomhedsfølelse: ”Var dét virkelig det hele?”³⁶ Det er dog hans plan at flytte hjemmefra sidst på sommeren, i august.

Hverken i skolen eller på gymnasiet var han særligt populær. Når han femten år senere ser tilbage på dengang, synes hans liv hovedsageligt kun at bestå af løbetur i skoven, hans hund, Krabat og så hans hemmelige forelskelse i Dorthe fra hans klasse.

Den dag, det hele går galt, var det egentlig meningen, at Jesper skulle have været til translokation, men Caspar Michael Petersen, som Jesper ellers knap nok kender, dukker op i indkørslen, og Jesper er måske lidt bæret over, at denne smarte rigmandssøn pludselig behandler ham som en ven og gerne vil fejre, at de er blevet studenter sammen med ham:

”... og hvis jeg bare et kort øjeblik havde tænkt mig om og sagt nej! til ham, var alle mine ønsker måske blevet opfyldt. Men det gjorde jeg ikke. Jeg gik op til Caspar Michael Petersen og rakte hånden frem, og han grinede højt og slog mig på skulderen og sagde ”gamle dreng”, og han kunne jo ikke rigtig forstå der ikke var nogen der tog telefonen da han ringede.”³⁷

Selvom Jesper fornemmer farer på færde, bliver han hele tiden overmandet af trangen til at være en del af et fællesskab. På et tidspunkt spørger Caspar også til Jespers familie, men slår det væk med et ”never mind”, før Jesper når at svare, så Caspar er grundlæggende ligeglad med Jesper.

Caspars dobbelte personlighed

Caspar må siges at være novellens egentlige hovedperson, da det er ham, der har den største betydning for historiens udvikling. Han har fået sin fars platinkort med, så festen kommer til at finde sted på en af landets dyreste restauranter, Søllerød Kro. Caspar er den glade giver, og hans overlegne attitude smitter af på de andre drenge til festen, så de opfører sig, som om de ejer stedet. Der opstår en form for falsk fællesskabsfølelse. Drengene kender egentlig ikke Caspar, men de synes, det er fedt at fejre, at de er blevet studenter med så fint manér. Selvom Jesper bare følger trop, er der flere hentydninger til, at han ikke føler sig godt tilpas i dette selskab: ”... vi havde alle sammen bestået studentereksamen, og det burde have været den glædeligste og mest livsbekræftende dag i vores liv. Jeg havde kun været her én gang før. Mine forældre havde talt om det, deres venner havde talt om det...”³⁸ Dagen er langtfra, som Jesper havde forestillet sig, men han er alligevel ret duperet af Caspars storsind og generøsitet. Casper skal rigtig vise sig overfor

³⁶ Caspar s. 90 l. 3

³⁷ Caspar s. 94 l. 7-14

³⁸ Caspar s. 103 l. 5-8

drengene, og han giver den fuld gas både, når det kommer til hans bil, men også i forhold til druk, stoffer og damer. Det hele virker lidt for godt til at være sandt – og det er det også. Caspar har flere raseriudbrud, hvor han bliver truende og decideret voldelig:

”... og for første gang så jeg ved selvsyn hvordan Caspar så ud når han blev ond. Han knaldede hånden i bordet, og råbte: ”PIS!” han fejede alt af bordet, og han slog ud efter Christoffer, og han skreg: ”PIS!” Det var et stemningsskift fra det ene øjeblik til det andet, og jeg kan huske at han langsomt og truende vendte sig over mod M...”³⁹

Det er på samme måde, at det slår klik for ham senere ud på natten på bordellet, hvor han skamferer og gennembanker en af de prostituerede kvinder, Jasmin, til bevidstløshed. Det viser, at han er en kold, uberegnelig person, der føler sig hævet over alle andre. De mennesker, han er sammen med, er ligegyldige for ham, så det bekymrer ham ikke, at de er vidner til hans galskab, bliver indblandet i begivenhederne på bordellet og får traumer for livet.

Sproget er meget hverdagsagtigt talesprog med fyldord og udråb, og der bruges en del slang, hvilket stemmer godt overens med, at karaktererne er en flok unge fyre, der holder fest. De bruger ord som ”Toppen af poppen... no sweat!” og ”Dit lort har minimal virkning”. Efterhånden som de får mere sprut og flere stoffer indenbords, bliver tonen mere og mere primitiv. Sonnergaards skrivestil er meget ligefrem og til tider vulgær, når han for eksempel bruger ord som ”pik” eller ”kneppe”, men igen giver det mening i forhold til de karakterer, han skildrer. Selv har han udtalt:

”Jeg vil helst smaske teksten lige i synet på læseren. Vulgaritet, daglig tale og slang er fint nok. Sproget er ikke en hellighed, det er en luder, der skal lystre. Jeg bryder mig ikke om den dér anæmiske prosa, der vil gøre opmærksom på egen æstetik, og at den er åh, så velskrevet. Der ledes fortvivlet i det her land efter meninger og sammenhænge, og så hjælper det ikke at snakke udenom.”⁴⁰

Han vælger også at bruge virkelige steder til sine historier, eksempelvis Søllerød Kro, så læseren næsten kan forestille sig scenarierne, og så handlingen bliver mere virkelighedstro.

Konsekvenserne

Drengene ender med at slippe forholdsvis billigt med få skader. Caspar går fri uden straf, fordi venen M. trækker i nogle tråde. Jesper hører, at Jasmin er død af sine kvæstelser, men af andre får han at vide, at hun lever, men er blind og sidder i rullestol. Hans eget liv tager en trist drejning; han gemmer sig hos fremmede mennesker i et helt år efter denne aften, men vender så tilbage til

³⁹ Caspar s. 109 l. 25-28 – s. 110 l. 1-5

⁴⁰ Forfatterskaber l. 4-9 under afsnittet ”Sonnergaards sprog og poetik”

København. Her viser der sig, at Caspar lever i bedste velgående, og de to støder på hinanden til et par forskellige fester. Her smiler Caspar blot, som om intet var hændt.

Budskab

Fælles for alle novellerne i denne samling er, at hovedpersonerne slipper godt fra deres ugerninger. Sonnergaard antyder, at der er sket et generelt tab af ansvar i samfundet, for disse mænd har ingen moral, og de har ikke samvittighedsnag, idet de ikke forestiller sig, at de kunne opføre sig mindre egoistisk, end de gør.⁴¹ Sonnergaard er allerstærkest i sin samfundskritik, når han viser, hvordan alt i samfundet reduceres til strategi⁴², som det eksempelvis er tilfælde i ”Formel B”. Han forsøger at afbilde et ego-Danmark, hvor ingen kan leve sig ind i andres følelser, fordi de knap nok forstår deres egne. Vi er blevet en selvcentreret, materiel nation, hvor hvert individ har nok i sig selv.

Delkonklusion

Sonnergaards karakterer er kyniske personer, der kun finder mening med tilværelsen ved at bruge store pengesummer på materielle goder. Caspar køber sig sågar til venner og sex, mens Christians kæreste hovedsageligt er sammen med ham på grund af hans penge. Deres rigdom gør, at de føler sig magtfulde og hævet over andre, hvorfor de ender med fysisk eller psykisk at såre folk, men dette er de ligeglade med, for de har nok i sig selv, og de slipper uden nogen former for konsekvenser, fordi ingen reagerer. Jesper føler i starten en tomhed, fordi han har så mange muligheder, men efter studenterfesten ødelægges alle planer, og han isolerer sig fra omverdenen.

Sonnergaard bruger en ligefrem og til tider provokerende skrivestil til at fremhæve disse ubehagelige træk ved sine hovedpersoner, og man sidder tilbage med en bitter smag i munden over deres ustraffede kynisme, egoisme og manglende moral.

Sammenligning

Som det fremgår af ovenstående analyser, er der mange ligheder mellem hovedpersonerne i Sonnergaards to noveller og Patrick Bateman fra “American Psycho”. Den overfladiske yuppie-livsstil er fælles for alle. De er unge, de dyrker sig selv og deres ydre, de har dyre vaner, og så har de ingen moral eller medmenneskelighed. Den af Sonnergaards karakterer, der minder mest om Bateman, er Caspar. Han har den samme sindssyge personlighed, der ulmer under overfladen. Han nyder at have magt og være i centrum, og samtidig har han et helt overfladisk forhold til de

⁴¹ Brixvold s. 12 l. 14-17

⁴² Stidsen s. 200 l. 30-33

mennesker, han tager med til sin fest. Ingen reagerer, så begge slipper ustraffede for deres gerninger. Fælles for Bateman og Sonnergaards karakter, Christian, er deres hengivenhed til dyre vine og fine middage. Scenen hvor Bateman slår op med Evelyn minder meget om "Formel B". Bateman og Christians tanker er helt andre steder, mens deres kærester forsøger at få det overfladiske forhold til at fungere, men mændene spænder ben, så det ender med et brud. Herefter er mændene fuldstændig ligeglade, hvis ikke bedre tilpas end før.

Man kan roligt sige, at BEE er mere ekstrem, både i måden han skriver på og i selve handlingen, men da hans bog foregår i en storby som New York, giver dette også god mening. Havde Sonnergaard, hvis noveller foregår i København, været lige så ekstrem, havde historierne været mindre troværdige. I og med at USA er et langt større land, er dets problemer også i en helt anden vægtsklasse end Danmarks. Derfor vil samfundskritikken også være skarpere og mere aggressiv end i Danmark, hvor problemerne er i lidt mindre størrelsesorden. Historiernes troværdighed øges også, fordi begge forfattere bruger virkelige lokaliteter i deres bøger.

Derudover er BEE mere gennemført kold i sine mord- og voldsbeskrivelser i forhold til Sonnergaard i "Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen", men dette bunder nok også i, at vi følger begivenhederne udefra gennem Jespers øjne, så derfor er der en subjektiv synsvinkel i Sonnergaards univers.⁴³ Ved at forholde sig til den, forsvinder den ensrettede, kyniske betragtning af handlingen. Begge forfattere viger ikke tilbage for at være provokerende og vulgære i deres ordvalg, men dette bruges som et middel til at fange læserens udelte opmærksomhed og for at klargøre tekstens budskab.

Alt i alt vil jeg konkludere, at Sonnergaard og BEE skildrer den samme mennesketype, hvis nøgleord må være materialisme, egoisme og kynisme – med et større eller mindre stæk af vanvid. Den største forskel på de to forfattere er, hvor langt de går ud over grænsen for at fuldende deres figurer med det formål at fremme budskabet.

Karakterernes repræsentativitet

Forandring og individualisering

Der er to overordnede karakteristiske træk ved det postmoderne samfund: Den konstante forandring og den øgede individualisering. Sidstnævnte er beskrevet i opgavens første afsnit. Det andet træk, forandringerne, er væsentlige, fordi de giver en flygtig tilværelse, hvor man hele tiden skal omstille

⁴³ Se citat, note 39

sig, hvad end det gælder sociale sammenhænge, arbejdslivet, politiske systemer mm. Alt omstruktureres og fornyes, så det kan være svært at følge med. Giddens mener, at samfundets strukturelle ændringer medfører den tidligere nævnte frisættelse fra faste normer og værdier, fordi de lokale fællesskaber ændres. Flere og flere ting, der før var et lokalt anliggende, varetages nu af fjerne ekspertsystemer. Her tales der blandt andet om bankvæsenet, hvor vi kan overføre penge til hinanden uden reel kontakt eller gennem eksempelvis nyhedsmediet, hvor informationer kan blive videregivet fra denne ene ende af jorden til den anden på et øjeblik. Dette betyder, at kontakten distanceres. Samtidig er man ikke så afhængig af slægt og familie, så individet står på egne ben og tager sine egne beslutninger. Vi er med andre ord ikke rodfæstet af det lokale, men kan bevæge os hvorhen, vi vil, fordi vi grundet ekspertsystemerne ikke længere er bundet af tid og sted. Vi kan ringe, emaile, bestille varer, skaffe informationer og en masse andet alene ved brug af internettet. Vi har således ikke brug for at være tæt på nogen rent fysisk for at leve. Dette er med til at skabe ensomhed og isolation i samfundet.⁴⁴

Netop disse to ting afspejles i "American Psycho" og de to Sonnergaard noveller. Hovedpersonerne har kun sig selv. De er afstumpede, blaserede og kan ikke vise følelser overfor nogen. De er typiske produkter af det postmoderne samfund, hvor de mange fjerne relationer bliver svære at forholde sig til, så man isolerer sig og kun har sig selv at stole på.

Bateman, Caspar og Christian er meget repræsentative for den mennesketype, der er redegjort for i denne opgave. Især Bateman må siges at være en gennemført udgave af det postmoderne menneske. Alle tre hovedpersoner dyrker deres image, det være sig gennem tøjstil, spisesteder, musik, biler og lignende. Bateman dyrker også sit ydre i en helt ekstrem grad, og alt og alle i hans univers bedømmes netop på deres ydre. Caspar og Bateman er også gode eksempler på, hvordan én person kan bære mange identiteter og skifte rolle alt efter, hvem de er sammen med. Eksempelvis har Caspar vidt forskellig adfærd, når han er hos sin far, når han hænger ud med drengene, og da han er hos den prostituerede kvinde på bordellet.

Meningen med tilværelsen

Før i tiden kunne eksistentielle spørgsmål ofte besvares gennem religion eller ideologien, men i modernismen aflivede Darwin og Nietzsche gennem henholdsvis biologi og filosofi Gud som skaber. Dette efterlod mennesket alene i en verden med hverken en himmel eller et helvede, de kunne forholde sig til.

⁴⁴ Dette afsnit er baseret på Sociologi s. 77-78 ("Frisættelse og ekspertsystemer")

Den franske filosof Jean Francois Lyotard taler desuden om, at vi tidligere levede i de store fortællingers tid, hvor man kunne søge svar i de grundlæggende verdensopfattelser, for eksempel kristendommen eller marxismen. Ifølge Lyotard er postmodernismen blevet disse store fortællingers død, idet individet ikke længere stilles tilfreds med disse altomfattende livsopfattelser. Man tror ikke længere på, at disse fortællinger er tilstrækkelige til at repræsentere alle. Vi er med andre ord blevet opmærksomme på mangfoldigheden og uforeneligheden i vores forventninger og ønsker, så de store fortællinger er blevet erstattet af en masse små fortællinger, idet det nu er op til den enkelte at skabe sin egen lille, personlige fortælling.⁴⁵

Dette bevirker, at en almen moral ikke længere eksisterer, som det også er tilfældet for Bateman og Caspar. Frustrationerne over tomheden i livet kanaliseres over i aggressioner, som hovedsageligt går ud over mennesker fra samfundets bund, hvis liv jo alligevel også er meningsløse, og som desuden ikke bidrager til samfundet ifølge Bateman. Den barske vold er dog ikke med for sin egen skyld, men for at skabe opmærksomhed på den katastrofekurs, som verden på visse niveauer er kommet ind på. Dog er det heldigvis et fåtal, der i virkelighedens verden reagerer så voldsomt, men ved at sætte karaktererne lidt på spidsen, fremmer Sonnergaard og BEE deres budskaber. En periodes mennesketype er da heller ikke alment gældende for ethvert individ, men derimod typiske, generelle træk ved samtidens individer.

Delkonklusion

Alt dette taget i betragtning kan hovedpersonerne i Sonnergaards to noveller "Formel B" og "Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen" samt i "American Psycho" siges at være gode repræsentanter for det postmoderne menneske. De indeholder alle karakteristikaene for det beskrevne individ, om end de så er blevet overdrevet lidt, men dette er blot for at fremme forståelsen af, hvad de skal illustrere.

Det er da også litteraturens og forfatterens vigtigste opgave at skildre virkeligheden, som de ser den og sætte samfundet under debat, hvilket man må sige, det er lykkedes BEE og Sonnergaard at gøre.

Konklusion

Samlet set vil jeg konkludere, at vi i det postmoderne samfund har en meget fragmenteret mennesketype, der på ingen måde har en tradition eller en stor fortælling at leve efter. Derfor har

⁴⁵ Baseret på afsnittet "Lyotards store og små fortællinger" i Postmodernisme.

man kun sig selv og må skabe sin egen fortælling. Individet er således blevet meget egoistisk. Det er materialistisk orienteret, blaseret og vægter forstand frem for følelser. Det elsker at iscenesætte sig selv og sin livsstil, og så har det skabt en form for multiidentitet, fordi det skal kunne indgå i mange forskellige relationer, hvor det har forskellige roller.

Hovedpersonerne i ”Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen”, ”Formel B” og ”American Psycho” repræsenterer alle disse menneskelige egenskaber og træk. Deres livsstil og adfærd stemmer rigtig godt overens med de forventninger, vi har til det postmoderne menneske, så de er alle en god skildring af virkelighedens verden, selvom overdrivelse selvfølgelig fremmer forståelsen af budskabet.

Både Sonnergaard og BEE ønsker at sætte samfundet under debat ved at vise os vores samfund i en fiktiv fortælling med fiktive personer, men i et reelt miljø. På denne måde kommer scenarierne til at virke troværdige, og vi kan rent faktisk forholde os til det, der sker, på trods af at noget måske går ud over sandsynlighedens grænser. Begge forfattere får tydeligt gjort, at vi har nogle problemer i verden, som vi er nødt til at se i øjnene og håndtere. Det ender galt, hvis vi bare lader stå til og har for travlt med at leve vores eget liv i vores egen lille boble. Der er brug for medmenneskelighed og omsorg, hvis vi vil tilbage på rette spor, for som det ser ud lige nu, er verden ved at gå af lave.

Det, der får os læsere til at fange budskabet, er i høj grad sproget og måden, historierne fortælles på. BEE formår at forarge og fænge sine læsere, når han beskriver bestialske mord og hverdagsagtige gøremål i nøjagtig samme tone og med en ligegyldig distance. Sonnergaard provokerer også med sin skrivestil, og han er ikke bange for at tage grove ord i sin mund i den troværdige og realistiske karakters tjeneste. Desuden holder han læseren hen med små varsler, om hvad der kommer til at ske, så man på intet tidspunkt mister interessen. Begge forfattere gør samtidig brug af sjove og opmærksomhedsvækkede symboler så som visitkortene i ”American Psycho” og krigsfilmen i ”Formel B”.

Alt i alt lykkes det BEE og Sonnergaard gennem et velovervejede, fængende og chokerende sprog at skildre det postmoderne individ i deres tekster og derigennem skabe fokus omkring en række samfundsproblematikker, de gerne vil have op til debat.

Litteraturliste

Bøger

Brejtnrod, Poul: Sociologi. 1. udg. Gyldendal, 2009. Forkortes Sociologi.

Easton Ellis, Bret: American Psycho. 1. udg. Picador, 2006 (Ed.). Forkortes AP.

Fibiger, Johannes og Gerd Lütken: Litteraturens Veje. Side 459. 1. udg. Systime, 2004 (Ed.).
Forkortes LV.

Giddens, Anthony: Modernitetens Konsekvenser. 1. udg. Polity Press, 1990. Forkortes Giddens.

Jacobsen, Benny og Ove Outzen: Liv i Danmark. Side 20-21. 1. udg. Columbus, 2007. Forkortes
Liv.

Jacobsen, Jens Christian: Den Frisatte Ambivalens. En introduktion til Thomas Ziehe. Ziehe,
Thomas : I: Øer af Intensitet i et hav af rutine. 3. udg. Politisk Revy, 2007. side 14-15. (Afsnit i
bog). Forkortes Jacobsen.

Simmel, Georg: Hvordan er Samfundet Muligt?, Udvalgte Sociologiske Skrifter. Redigeret af:
Frederik Tygstrup m.fl. 1. udg. Gyldendal, 1998. Forkortes Simmel.

Sonnergaard, Jan: Jeg Er Stadig Bange For Caspar Michael Petersen. 1. udg. Gyldendal, 2003.
Forkortes Caspar.

Stidsen, Marianne. Konkurrencesamfundets bagside. I: Velfærdsfortællinger. side 195-205.
Redigeret af: Nils Gunder Hansen. 1. udg. Gyldendal, 2010. (Afsnit i bog) Forkortes Stidsen.

Artikler

Brixvold, Jeppe: *Modernisten Sonnergaard*. I: Den Blå Port nr. 63, 2004, s. 7-17. Forkortes
Brixvold.

Easton Ellis, Bret: *American Psycho by Bret Easton Ellis*. I: The Guardian, 10.07.2010, s. 1-2.
Forkortes Ellis. Internetadresse: <http://www.guardian.co.uk/books/2010/jul/10/book-club-american-psycho-ellis>

Lee Brien, Donna: *The Real Filth in American Psycho*. I: Volume 9 nr. 5, nov. 2006, s. 1-5.
Forkortes Brien. Internetadresse: <http://journal.media-culture.org.au/0610/01-brien.php>

Rosenblatt, Roger: *Snuff This Book! Will Bret Easton Ellis Get Away With Murder?*. I: The New York Times, 16.12.1990, s. 1-4. Forkortes Rosenblatt. Internetadresse: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C0CE1DB1738F935A25751C1A966958260>

Weldon, Fay: *An honest American Psycho*. I: The Guardian, 25.04.1991, s. 1-3. Forkortes Weldon. Internetadresse: <http://www.guardian.co.uk/books/1991/apr/25/fiction.breastonellis>

Internet

Da-net: Det postmoderne gennembrud. Udgivet af Lektor Gunnar Mühlmann. Forkortes Postmodernismen. Internetadresse: <http://www.da-net.dk/postmodernismen.html>

Danske Forfatterskaber 1985-2005: Selvfedhedens registrator - Jan Sonnergaard. Udgivet af System. Forkortes Forfatterskaber. Internetadresse: <http://danskeforfatterskaber1985-2005.systeme.dk/index.php?id=130>